

Особливості функціонального забезпечення контрольно-наглядової діяльності в сфері науки в Україні

Бортняк Катерина Василівна¹

Опубліковано	Секція	УДК
27.01.2023	Право	351.743

DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.8170974>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. Розкрито особливості сфери науки в якості об'єкту державного управління. Проведено аналіз сучасного стану реалізації контрольно-наглядової діяльності в сфері науки в Україні. Визначені проблеми ефективності контролю з боку держави в сфері науки. Встановлені особливі вимоги до формування системи функціонального забезпечення контрольно-наглядової діяльності в сфері науки. Диверсифіковано систему функцій органів державної влади при реалізації вказаного виду діяльності. Обґрунтовано необхідність доповнення існуючої системи функцій контролюючих органів в сфері науки та їх організаційно-правового забезпечення.

Ключові слова: контрольно-наглядова діяльність, сфера науки, моніторинг, контроль, нагляд, функціональне забезпечення.

Peculiarities of the functional support of state's control and supervision activities in the field of science in Ukraine

Annotation. Control and supervisory activity of the state, as a separate form of implementation of power and management processes, is implemented by a system of authorized bodies in each sphere of social relations. The field of science in this case is not an exception, but we can talk about the need for significant specialization of certain forms of implementation of the specified activity of the state in this field. The modern functional load on domestic state authorities implementing state policy in the scientific and scientific and technical spheres does not have such specialization. On the one hand, this is related to the typicality of the legislative provision of state functions in all spheres of social life, on the other hand, to the complexity of the object of regulation itself, which are relations regarding scientific activity, technology transfer, etc. There are also specific features of monitoring the activities of scientific institutions or with the participation of special entities implementing state policy in the field of science - national academies of sciences. In general, the development of the functional support of control and supervision activities in the field of science in Ukraine requires modern approaches and transformation, taking into account the competitive potential that domestic science can provide for the development of the Ukrainian state in the global world dimension. That is why state authorities implementing regulation in the specified area need to implement a holistic model of ensuring control and supervision activities, as well as its effective

¹ доцент кафедри публічного та приватного права, Навчально-науковий гуманітарний інститут Таврійського національного інституту імені В. І. Вернадського, вулиця Джона Маккейна, 33, Київ, Україна, 01042, <https://orcid.org/0000-0002-2135-3820>

functional support, both at the level of mechanisms and tools for its practical implementation, and at the level of organizational and legal consolidation.

There were disclosed the peculiarities of the field of science as an object of public administration. It was made the analysis of the current state of implementation of control and supervision activities in the field of science in Ukraine. There were identified main problems of the effectiveness of state's control and supervision activities in the field of science. There were established the requirements for the forming the system of functional support of control and supervision activities in the field of science. It was diversified the system of state authorities' functions with in the implementing a control activity. It was substantiated the need to supplement the existing system of control functions functions in the field of science and their organizational and legal adjusting.

Keywords: control and supervision activity, field of science, monitoring, control. supervision, functionality.

Вступ

Актуальність теми. Контрольно-наглядова діяльність держави, як окрема форма реалізації владно-управлінських процесів, реалізується системою уповноважених органів в кожній сфері суспільних відносин. Сфера науки в даному випадку не є винятком, але можна говорити про потребу значної спеціалізації окремих форм здійснення вказаної діяльності держави в даній сфері. Сучасне функціональне навантаження на вітчизняні органи державної влади, що реалізують державну політику в науковій та науково-технічній сферах не мають такої спеціалізації. З одного боку це пов'язано із типовістю законодавчого забезпечення функцій держави в усіх сферах суспільного буття, з іншого – зі складністю самого об'єкту регулювання, якими є відносини з приводу наукової діяльності, трансферту технологій тощо. Також існують окремі особливості здійснення контролю за діяльністю наукових установ або за участю спеціальних суб'єктів реалізації державної політики в сфері науки – національних академій наук. Загалом, розвиток функціонального забезпечення контрольно-наглядової діяльності в сфері науки в Україні потребує сучасних підходів та трансформації, з урахуванням того конкурентного потенціалу, який здатна забезпечити вітчизняна наука для розвитку Української держави у глобальному світовому вимірі. Саме тому органи державної влади, що реалізують регулювання у вказаній сфері потребують впровадження цілісної моделі забезпечення контрольно-наглядової діяльності, а також її дієвого функціонального забезпечення, як на рівні механізмів та інструментів практичного її здійснення, так і на рівні організаційно-правового їх закріплення.

Ступінь наукової розробки теми. Контроль і нагляд, як окрема форма реалізації владних повноважень органами держави часто стають центральним об'єктом досліджень вітчизняних фахівців в сфері науки адміністративного права. Натомість проблематика функціонального забезпечення контролю саме в сфері науки знаходить лише фрагментарне висвітлення в працях доволі незначної кількості вчених, серед яких слід виокремити Баранюк О.В., Кирилюк О. В., Лінецький С.М., Нижник А. І., Словська І. Є. та ін.

Мета статті. Метою даної статті є теоретико-методологічна розробка системи функціонального забезпечення контрольно-наглядової діяльності в сфері науки в Україні.

Результати

Функціональне забезпечення контрольно-наглядової діяльності в сфері науки розкривається через форми, методи та способи її здійснення, які передбачені на

законодавчому рівні в якості відповідних повноважень чи управлінських можливостей суб'єктів владних повноважень. Що стосується сфери науки та її сучасного стану розвитку в Україні, в тому числі стану реалізації державної політики в цій сфері, необхідно зазначити на тому, що основний функціонал контрольних заходів зосереджується навколо трьох основних предметних сфер:

- перевірка законності під час реалізації державної політики в сфері науки, особливо в часині обсягу повноважень державних органів;

- перевірка діяльності учасників відносин з приводу науки та техніки та ходять до сфери управління відповідних суб'єктів владних повноважень, на які покладена реалізація такої політики;

- контроль за використанням державних ресурсів. головним чином фінансових, а також об'єктів державної власності під час реалізації владними суб'єктами державної політики в сфері науки.

Перелічені напрямки відповідають загальним контуром управлінської діяльності, але з точки зору процесу державного управління в науковій сфері охоплюють фактично лише відносини матеріально-господарського типу. Ними не охоплюється фактичний контроль за станом наукових досліджень, розвитком інноваційних технологій чи їх капіталізацією тощо. Хоча з точки зору законодавчого забезпечення та закріплення правового статусу окремих суб'єктів, на які покладена реалізація контрольно-наглядової діяльності в науковій сфері, охоплення вказаних напрямків також можлива.

Важливо звернути увагу на те, що функція нагляду є спрямована на виявлення відхилень та недоліків під час здійснення центральними органами виконавчої влади контрольних повноважень за повнотою реалізації державної політики в сфері науки уповноваженими на це суб'єктами владних повноважень. І хоча вітчизняному законодавству в даній сфері не відома така форма контрольно-наглядової діяльності як власне нагляд, ми однак наголошуємо на тому, що вона повинна набути широкого застосування. Основна цінність нагляду полягає в тому, що він здійснюється постійно, вона є перманентною формою діяльності суб'єктів владних повноважень на відміну від усіх інших форм та методів контролю, які мають строковий характер.

Нагляд, як форма здійснення контрольно-наглядової діяльності в сфері науки, повинен бути притаманним наступним органам: МОН, НАНУ, галузевим національним академіям наук, Національному фонду досліджень України. Нагляд не є тотожним контролю, хоча часто вони співвідносяться як окреме та загальне, але в контексті законодавчого забезпечення аналізованого виду діяльності, вони уявляються нам рівнозначними формами реалізації контрольної функції, як елементу загальноуправлінського процесу. Контроль проявляється, зокрема шляхом перевірок, аудиту чи звітування в тому числі і за діяльністю самого суб'єкту владних повноважень. Натомість нагляд завжди має зовнішнє спрямування по відношенню до такого суб'єкту. Він реалізується комплексом засобів, які спрямовані на постійне спостереження за об'єктом управління та виявлення найбільш значних відхилень від заздалегідь визначених та проголошених державою модусів допустимої владно-управлінської діяльності.

Таким чином, нагляд здійснюється перманентно і є окремою спеціальною формою діяльності суб'єкту, що здійснює контрольно-наглядову функцію в сфері науки. Іншими словами нагляд є звичайним напрямком функціонування суб'єкту контролю. Це означає, що нагляд в діяльності контролюючих органів в сфері науки, виражається в здійсненні юридичних дій у формі спостереження і перевірки відповідності виконання і додержання підконтрольними суб'єктами правових розпоряджень в частині реалізації державної політики в сфері науки, а у випадку виявлення відхилень – розробки заходів з їх усунення. Оскільки нагляд здійснюється постійно, подібні заходи та рекомендацію

також генеруватимуться органами державної влади на постійній основі. Це однак не означає, що вони повинні відмовитись від інших форм контрольної-наглядової діяльності, або замінювати їх виключно наглядом.

Інші форми контрольної-наглядової діяльності, в тому числі моніторинг ставлять перед собою значно конкретніші завдання, а їх результати мають оперативне значення для вжиття заходів коригуючого та/або стимулюючого характеру щодо об'єкту управління. Крім цього, нагляд, власне як і моніторинг відрізняється від інших форм аналізованого виду діяльності тим, що за результатами його проведення приймаються лише управлінські рішення стосовно функціонування об'єкту перевірки без застосування заходів юридичного впливу, зокрема у формі адміністративного державного примусу або юридичної відповідальності. Протягом всього періоду нагляду, суб'єкт його здійснення інформації відповідний уповноважений орган державної влади або самостійно, в межах наявних повноважень, приймає відповідні управлінські рішення, які в подальшому ж засобами нагляду перевіряють на доцільність та раціональність.

Таким чином, нагляд це циклічна форма реалізації контрольної функції держави в сфері науки, реалізується на постійній основі та має на меті перманентне корегування моделі діяльності відповідного органу, який перевіряється. Предметна сфера нагляду охоплюється процесом досягнення поставлених перед відповідним органам загальних цілей державної політики в сфері науки.

Враховуючи викладене вище доцільно доповнити низку нормативно-правових актів правовою нормою яка закріплює за суб'єктами реалізації державного контролю в сфері науки власне наглядової форми його здійснення:

1. Положення про Міністерство освіти і науки України, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 16.10.2014 № 630 доповнити підпунктом три пункту три в наступній редакції:

«3) забезпечення здійснення нагляду та контролю за реалізацією державної політики у сферах науки, наукової, науково-технічної діяльності та інноваційної діяльності в зазначених сферах, трансферу (передачі) технологій, використання науково-технічної інформації;».

2. Закон України «Про особливості правового режиму діяльності Національної академії наук України, національних галузевих академій наук та статусу їх майнового комплексу» доповнити частиною вісім статті першої наступного змісту:

«Національна академія наук України, національні галузеві академії наук реалізують державний контроль та нагляд у сферах науки, наукової, науково-технічної діяльності, трансферу (передачі) технологій, в тому числі щодо установ, організацій, які входять в сферу їх відання.»

3. Положення про Національний фонд досліджень України, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 04.07.2018 № 528 доповнити підпунктом дев'ять пункту вісім наступного змісту:

«9) здійснює нагляд за напрямками діяльності, що входять в сферу його відповідальності в тому числі в частині використання державних ресурсів на досягнення цілей своєї діяльності».

Таким чином, нами пропонується вирішити питання закріплення за вказаними вище органами такої форми державного контролю в сфері науки як нагляд.

Що стосується такої форми як моніторинг, то тут слід зауважити на правильність підходу законодавця щодо того, що ця функція реалізується лише Кабінетом Міністрів України. Та, відповідно до ст. 6 Закону України Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки «...Кабінет Міністрів України організує системний моніторинг реалізації

пріоритетних напрямів науки і техніки» [8]. Наведена правова конструкція демонструє наступні важливі висновки:

- моніторинг це системна функція, яка однак має обмеження у часі, хоча і спрямована на виявлення саме системних недоліків;
- його призначення полягає в тому, щоб визначити стан реальних досягнень в процесі реалізації пріоритетних напрямів науки і техніки. Тобто він здійснюється за цілеорієнтованим підходом;
- моніторинг здійснюється органом, який є відповідальним за розробку практичних заходів з реалізації визначеною на законодавчому рівні державною політикою в сфері науки.

Утилітарність моніторингу проявляється через всеохоплюючий регуляторний вплив Кабінету Міністрів України на всю сукупність органів державної влади, на які покладена реалізація відповідної державної політики. За результатами моніторингу можуть бути виявлені такі проблеми системного характеру, зокрема щодо неефективності нормативно-правового забезпечення контрольної функції держави в сфері науки чи її інституційного втілення, які вирішуються лише на рівні Уряду. Тому нам уявляється цілком логічною та обставина, що моніторинг здійснюють ті органи, які мають керівний статус. Це означає допустимість розширення контрольної-наглядової спроможностей МОН в сфері науки, для чого ми пропонуємо доповнити підпункт один пункту три Положення про Міністерство освіти і науки України, затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 16.10.2014 № 630 правовою конструкцією наступного змісту:

«...організує системний моніторинг реалізації пріоритетних напрямів науки і техніки».

Що стосується функціонального забезпечення контрольної-наглядової діяльності в сфері науки в Україні в частині імперативних форм, методів та способів, то тут доцільно розпочати із сфери управління об'єктами державної власності та фінансування окремих напрямів науки і техніки.

Однак, спершу слід провести аналіз таких імперативних форм контрольної-наглядової діяльності, як парламентський контроль, що здійснюється Верховною Радою України, а не органами системи виконавчої влади. Так, на наше переконання найбільш ефективною формою парламентського контролю є подання депутатського запиту. Він включає в себе декілька послідовних елементів, а його реалізація чітко детермінується в ст. 226 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України». Важливість такої форми парламентського контролю як депутатський запит виходить із того, що це найбільш проста форма отримання оперативної інформації з приводу тих чи тих питань реалізації державної політики у сфері використання та охорони природних ресурсів, а крім того, депутатські запити найбільш чітко з усіх форм парламентського контролю реалізують представницьку демократію, оскільки після отримання такої інформації вона повинна бути оприлюднена, а сам запит може стати реакцією на звернення громадян до народних депутатів.

Ця теза підтверджується Висновком Конституційного Суду України № 1-в/2001 від 14 березня 2001 року, відповідно до якого Суд доходить висновку, що «парламентський контроль є формою реалізації громадянами опосередковано їх конституційних прав, зокрема, на здійснення влади через органи державної влади (стаття 5), на участь в управлінні державними справами (стаття 38), на здійснення свого волевиявлення через вибори» [2]. Таким чином, депутатський запит є не лише формою парламентського контролю, але й формою практичної реалізації представницької демократії.

При цьому також слід враховувати правові позиції Конституційного Суду України щодо відсутності конституційних повноважень комітетів ВРУ давати прями доручення

відповідним державним органам щодо проведення перевірок та інших заходів контролю, оскільки надання права давати такі доручення суперечило б конституційним засадам поділу державної влади на законодавчу, виконавчу й судову і, таким чином, не відповідає б Конституції України. Разом з тим, як показує практика, реалізація відповідних контрольних повноважень комітетів ВРУ часто наражається на суб'єктивне небажання певних органів та посадових осіб належним чином взаємодіяти з комітетами ВРУ [4, с. 22–25].

Що ж стосується практичної реалізації контрольних функцій парламент в сфері науки, то слід звернути увагу на те, що основний акцент робиться на парламентських слуханнях та слуханнях у Комітеті з питань освіти, науки та інновацій. Значно простішою за процедуру парламентських слухань, але тотожною до них є «година запитань до Уряду». Механізм проведення такого контрольного заходу максимально простий через те, що сама процедура триває лише одну годину та являє собою опитування членів уряду з найбільш актуальних на дату проведення такого контролю питань.

Що стосується інших форм контрольної-наглядової діяльності, які охоплюються функціями органів виконавчої влади в науковій сфері, то тут слід звернути увагу на контроль за використанням фінансових ресурсів в науковій та науково-технічній сферах, а також контроль діяльності наукових установ. Такі форми контролю реалізуються в наступний спосіб та на підставі наступних нормативно-правових актах:

- контроль діяльності наукових установ, що входять в сферу відповідальності МОН та контроль процесів використання фінансових ресурсів на здійснення наукової та науково-технічної діяльності на підставі Законів України «Про наукову і науково-технічну діяльність»; «Про управління об'єктами державної власності»;

- контроль використання фінансових ресурсів Національним фондом досліджень України на підставі Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність»;

- контроль діяльності наукових установ, що входять в сферу відповідальності НАНУ та національних галузевих академій наук на підставі Закону України «Про особливості правового режиму діяльності Національної академії наук України, національних галузевих академій наук та статусу їх майнового комплексу»;

- інвентаризація та аудит державного майна, що проводиться МОН, НАНУ та національними галузевими академіями наук на підставі Закону України «Про управління об'єктами державної власності»;

- проведення державної атестації наукових установ що здійснюється МОН на підставі Порядку проведення державної атестації наукових установ, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 19.07.2017 № 540;

- ведення реєстру технологій, створених чи придбаних за бюджетні кошти та контроль за виплатою винагороди авторам, що здійснюється МОН на підставі Закону України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій»;

- здійснення наукових та науково-технічних експертиз за участі МОН, НАНУ та органів, що входять до сфер їх відання на підставі Закону України «Про наукову і науково-технічну експертизу»;

- облік технологій, контроль за їх трансфером та за виплатою винагороди винахідникам і їх акторам, що здійснюється МОН, НАНУ та національними галузевими академіями наук на підставі Закону України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій».

Таким чином, наведене вище свідчить про достатнє різноманіття функціональних засобів здійснення контрольної-наглядової діяльності в сфері науки. Однак тут слід наголосити на тому, що більшість із наведених форм не мають чіткої процедурної визначеності та алгоритму проведення. Єдина форма контролю, яка має найвищий рівень деталізації є атестація наукових установ. Всі інші не мають такої правової

визначеності, а більшість взагалі визначаються правовою конструкцією «здійснення контролю».

На наше переконання «здійснення контролю» розкривається через наступні форми: перевірки, звітування, оцінка стану виконання державно-управлінських рішень тощо. З іншого боку, пошук найбільш ефективних форм практичної реалізації державно-наглядової діяльності може здійснюватися з урахуванням всього обсягу повноважень, закріплених у локальних та галузевих нормативно-правових актах, а також у відповідних положеннях та установчих документах суб'єктів владних повноважень, на які покладена контрольна функція в сфері науки. Узагальнюючи ми можемо представити функціональне забезпечення аналізованого виду діяльності в табл. 1, що дасть змогу визначити способи підвищення якості та утилітарності контрольно-наглядової діяльності.

Таблиця 1.

Функціональне різноманіття форм практичної практичного здійснення контрольно-наглядової діяльності в сфері науки в Україні

Форма контрольно-наглядової діяльності	Функціональні сфери реалізації контрольно-наглядової діяльності
дискреційні форми здійснення контрольно-наглядової діяльності	
моніторинг	досягнення цілей державної політики в сфері науки
нагляд*	наукова і науково-технічна діяльність; наукові дослідження; трансфер технологій; наукова та науково-технічна експертиза
імперативні форми здійснення контрольно-наглядової діяльності	
контроль за діяльністю установ	наукова і науково-технічна діяльність; наукові дослідження;
контроль використання фінансових ресурсів	наукова і науково-технічна діяльність; наукові дослідження; трансфер технологій
державна атестація наукових установ	наукова і науково-технічна діяльність
інвентаризація	наукова і науково-технічна діяльність в частині використання державного майна та державних фінансів на їх здійснення
аудит	
спостереження	
наукові експертизи	діяльність в сфері виконання наукових і науково-технічних експертизу
облік	трансфер технологій
контроль використання фінансових ресурсів	
аудит	
ведення реєстру	

*курсивом виділені ті форми та функціональні сфери здійснення контрольно-наглядової діяльності в сфері науки, які пропонується запровадити

Таким чином, наведений вище аналіз встановлює співвідношення та взаємозв'язок між різними формами здійснення контрольно-наглядової діяльності в сфері науки та відповідними сегментами такої сфери, в яких або з приводу відносин у яких вони реалізуються. Нами активно обстоється та буде обґрунтовуватись в подальшому позиція стосовно необхідності запровадження окрім нагляду ще й таких форм контролю:

– спостереження за використанням фінансових ресурсів на здійснення наукової і науково-технічної діяльності в межах та обсягах, визначених державною політикою в сфері науки;

– аудит процесу трансферу технологій, що повинен реалізовуватись МОН на постійній основі після кожної передачі технології.

Наразі такі форми відсутні у вітчизняному законодавстві, оскільки останнє, як нами неодноразово зазначалось, має фрагментарний характер. Тому, з метою вирішення даної проблеми нами пропонується розробка та впровадження в практичну діяльність відповідних суб'єктів владних повноважень низки нових нормативно-правових актів у формі Постанов Кабінету Міністрів України, якими затверджувалися б відповідні порядки здійснення окремих контрольно-наглядових заходів. Так, нами визнається доцільним розробити та прийняти наступні порядки:

– Порядок передачі майнових прав на технології, створені за бюджетні кошти та контролю за виплатою винагороди авторам. Цим порядком пропонується охопити і контроль за передачею технологій, і аудит за їх подальшим використанням, і контроль за виплатою винагороди та іншими напрямками використання бюджетних коштів.

– Порядок проведення контрольних заходів Національною академією наук України та національними галузевими академіями наук щодо використання об'єктів державної власності та майна держави для потреб здійснення наукової і науково-технічної діяльності. Цей Порядок повинен деталізувати всю сукупність форм контролю (аудит, інвентаризація, спостереження за використанням), які повинні здійснювати означені суб'єкти владних повноважень у відношенні державної власності.

Розробка та прийняття вказаних нормативно-правових актів дасть змогу надати необхідної динаміки саме контрольно-наглядовій діяльності вказаних суб'єктів владних повноважень.

Висновки

Підсумовуючи викладене доцільно зробити низку висновків, щодо особливостей функціонального забезпечення здійснення контрольно-наглядової діяльності держави в сфері науки в Україні.

По-перше, вітчизняне законодавство, яким регулюється процес державного управління в сфері науки характеризується відсутністю спеціалізованого підходу до розробки функцій уповноважених органів публічної влади. Дійсно, сфера науки, як об'єкт регулювання, має певні особливості, а тому і суб'єкти державного регулювання повинні бути наділені відповідним рівнем механізмів та інструментів, що відповідають таким особливостям та здатні забезпечувати ефективність розвитку наукової сфери.

По-друге, контрольно-наглядова діяльність держави в сфері науки реалізується через систему функцій, які охоплюють весь відомий науці адміністративного права інструментарій: імперативний контроль, постійний моніторинг, спостереження, нагляд та аудит. Кожен із інструментів реалізується у відповідному напрямку та покликаний забезпечити максимальний ефект для отримання повноцінної інформації про стан розвитку наукової сфери, а також наукових установ. Вся сукупність функцій контролю розподілена на імперативні (контроль, спостереження, аудит) та диспозитивні (нагляд та моніторинг).

По-третє, потребує законодавчого закріплення кожна функція органів державної влади в межах контрольно-наглядової діяльності в сфері науки та їх диверсифікація за відповідними суб'єктами владних відносин. Таке впорядкування дасть змогу створити цілісну стабільну систему контролю в сфері науки, що підвищить релевантність отримуваної органами управління в цій сфері інформації про реальний стан розвитку

науки та техніки в Україні та в свою чергу дасть змогу максимізувати використання потенціалу наукової сфери для конкурентного розвитку держави в глобальному вимірі.

Список використаних джерел

1. Баранюк О. Методологічні підходи та рекомендації для верховної ради України щодо здійснення оцінки ефективності застосування законодавства. Київ: Офіс парламентської реформи в рамках Проєкту ЄС-ПРООН з парламентської реформи. 2019. 53 с.
2. Висновок Конституційного суду України від 14.03.2001 № 1-в/2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001v710-01#Text>
3. Кирилюк О. В. Зміст парламентського контролю у сфері природокористування й охорони природних ресурсів як форми діяльності Верховної Ради України. *Право та державне управління*. 2021. № 2. С. 106-115
4. Лінецький С. Контрольні повноваження комітетів Верховної Ради України: правове регулювання та проблеми реалізації. *Парламент: науково-популярний журнал*. 2015. № 1. 3-53 с.
5. Нижник А. І. Проблемні питання розвитку організаційно-правового механізму забезпечення парламентського контролю в Україні. *Парламентський контроль в умовах децентралізації державної влади та цифрової трансформації в Україні: стан і проблеми : матеріали Першої всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Київ, 30 березня 2021 р.* Київ. 2021. С. 10-13
6. Про комітети Верховної Ради України: Закон України від 04.04.1995 № 116/95-ВР. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116/95-%E2%F0#Text>
7. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>
8. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки: Закон України від 11.07.2001 № 2623-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-14#Text>
9. Словська І. Є. Депутатський запит як форма реалізації контрольної функції парламенту (за законодавством України). *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2011. № 4. С. 53-57.